

Skog eller bare trær?

MÅNEDENS KOMMENTAR

AV KETIL SKOGEN
SOSIOLOG OG FORSKER

Vissheten om at intakt natur finnes, også den vi aldri kommer til å se, er viktig for de fleste av oss.

■ **SKOGNÆRINGA** stamper for tiden i motvind. Treforedlingsindustrien går inn i solnedgangen, og det kan medføre leveringsproblemer for skogeierne. Prisene har vært lave og hogsten mindre enn næringa selv ønsker. Hva foreslår skogbrukets egne organisasjoner? Ganske forutsigbart: Mer subsidier fra staten, slappere miljørestriksjoner og dermed mer hogst.

Hvor dyp krisa er, er forresten litt uklart. Eksporten, og dermed prisene, har økt betraktelig i det siste. Det har gitt økt virksomhet i noen områder. Eksportavhengighet gjør selvfølgelig framtida usikker, og næringa har kastet sine øyne på markeder så langt borte som til Kina. Hogstvolumet må holdes oppe for enhver pris. «Akkumulert eller dø, det er Moses og profetene» skrev Karl Marx om kapitalismens logikk. Norsk skognæring har også en rem av den huden. Men hvis de insisterer på å være markedsaktører, hvorfor tar de ikke da hensyn til ett av økonomiens mest sentrale prinsipper – flere varer på markedet gir lavere pris.

■ **SETT UTENFRA** virker det ikke særlig fornuftig å be om hjelp fra staten til å pøse på med mer tømmer hvis en er redd for lave priser. Forklaringen er nok den vanlige – markedstankgangen har sin begrensning i møte med virkeligheten, og da er det nærliggende å rope på subsidier og annen hjelp.

Ett av kravene har vært skroting av begrepet Inngrepsfrie naturområder i Norge (INON). Det har ikke vært gitt statsstøtte til å bygge veier i nærheten av INON-områder tidligere. Dette er også et spørsmål om subsidier, ikke om endring av skogeiernes adgang til å bygge veier. Det har alltid vært opp til skogeierne. Men de vil ha penger for å gjøre det også i urørte områder, som tidligere har «vernet seg selv» fordi det ikke har vært lønnsomt å drive der. Politikere fra flere partier, og den sittende regjeringen følger opp: Mer penger til veibygging og videreføring av støtte til drift i vanskelig terreng. Nå vil man subsidiere veibygging overalt, uten hensyn til om skogen er hogd før

eller ikke. Man må jo få drive rasjonelt. Selv om det er på statens regning!

■ **DEN ENKELTE** skogeier kan nok se annerledes på saken, og mange har tilbudt frivillig vern mot en rimelig betaling. Men samvirkeorganisasjonene, som vanligvis representerer næringa (Glommen, Allskog, osv.), har hele sin eksistensberettigelse knyttet til å framskaffe tømmerstokker til dem som vil kjøpe. De er svinebundet til det som av forskere kalles et «produktivistisk paradigme». De skal sørge for at det blir produsert trevirke for et marked der ute. Her finnes naturligvis klare økonomiske motiver, men også et størknet syn på verden og ganske sikkert en viss angst for å gi Fanden (miljøinteressene) lillefingeren. Om en går med på vern og redusert tempo nå, vet ingen hvor det vil ende...

■ **ET GRANTRE** kan bli 400 år. På de gamle trærne lever moser, lav og insekter som ikke finnes på unge trær. Og når trærne dør, kan de 6000 artene som lever av død ved få boltre seg.

I dag hogges skogen når den er 80–100 år. Det har konsekvenser. 20 prosent av rødlisteartene er avhengige av eldre skog. Derfor er det avgjørende at vi skjermer skog som er lite påvirket av flatehogst. Vi må dessuten sørge for at skogbruket går fram slik at størst mulig arealer med produksjonskog kan beholde trekk fra naturskogen. Nyere forskning viser at gammel skog utgjør et større karbonlager enn yngre skog, slik at det er et bra

klimatiltak å bevare gammelskogen. Men det er også avgjørende for alle som driver friluftsliv og for hele vårt forhold til landskap og natur, og dermed vår livskvalitet. Vissheten om at intakt natur finnes, også den vi aldri kommer til å se, er viktig for de fleste av oss.

■ **ET TUNGT** mekanisert industriskogbruk med ekstreme krav til effektivitet, kan ikke ivareta slike hensyn godt nok. Mye har blitt bedre de siste tiårene,

Oddmund - 2014

men mange vil hevde at bestandskogbruket som dominerende driftsform uansett ikke er bærekraftig. Alle som går i skogen vet at dagens miljøkrav ikke alltid overholdes. Kjøreskader og snauhogde bekkekanter er ikke mangelvare, og det kan være vanskelig å finne «livsløpstrærne» som skulle stå igjen. Det hender også at nøkkelbiotoper ødelegges, og hogstplaner betraktes ofte som forretningshemmeligheter.

■ **HER FINNES** ingen argumenter for mer marked og mer industriell effektivitet. Tvert imot, det er helt nødvendig å legge allmenne samfunnsinteresser til grunn, og styre etter det. Desto viktigere er det at både økonomiske virkemidler og regelverk tar en ny retning, ikke minst i en tid da skogbruket faktisk kan trenge litt hjelp. Det må komme mye mer penger til vern (som mange skogeiere gjerne tilbyr mot betaling), men også støtte til

nye driftsformer. Det er ikke urimelig at staten legger til rette for en bærekraftig utnyttelse av en fornybar ressurs som tømmer. Men det er ingen grunn til at dette skal være støtte til å imitere en brutal kapitalisme, når fellesskapets penger like gjerne kan brukes til å skru ned tempoet og på den måten sysselsette flere i skogen.